ואיבעית אימא חוץ מפנים בחד זימנא גמיר: בשלמא (א) למ"ד (ב) הוי היקש היינו דכתיב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה *שאין ת"ל תביאו מה ת"ל תביאו כל שאתה מביא ממקום ג] (למקום) אחר הרי הוא כזה, מה להלן עשרון לחלה אף כאן עשרון לחלה, אי מה להלן שני עשרונים אף כאן שני עשרונים? ת"ל תהיינה ד] ולמדנו עשרה לחמץ, עשרה למצה מנין ת"ל על חלת לחם חמץ ה] נגד חמץ הבא מצה, אלא למאן דאמר ו] (ג) (*לא) הוי היקש מאי איכא למימר? תביאו ז] (יתירא היא): הפסח אינו נאכל: מאן תנא *אמר רב יוסף רבי אלעזר בן עזריה היא דתניא רבי אלעזר ח] [בן עזריה] אומר נאמר כאן בלילה [הזה] ונאמר להלן ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות, א"ל ר"ע והלא כבר נאמר ואכלתם אותו בחפזון עד שעת חפזון א"כ מה ת"ל בלילה הזה שיכול יהא ככל הקדשים הנאכלים ביום? ת"ל בלילה ט] יהא נאכל ואינו נאכל ביום א"ל אביי וממאי דרבי אלעזר ב"ע ודאורייתא דלמא דרבנן י] ולהרחיק מן העבירה? א"כ מאי אלא יא] (עד חצות) [אלא] כי התם מה התם דאורייתא אף כאן נמי דאורייתא:

ויקרא כג · שם ז · שמות יב · שם

הדרן עלך איזהו מקומן

ס"ג ואיבעית אימא חוץ מפנים בחד זימנא גמיר · והכי איתא בסדר יומא בפרק הוציאו לו (דף נז׳) כלומר נהי נמי דהיקש מקומות כהיקש בהמות הוציל והיקש יב] לורך פנים הוא אפ"ה לא דמי להוא דלעיל, דאינו היכל, כולה מילתא בעי למילף מפנים, ואיידי דניתן היקש לידרש בדברים המפורשים בפנים יג] כמו למטה בפר ולמעלה בשעיר נדרש יד] (ולמד) בבת אחת ובא אף מה שלמד בפנים בהיקש עמו, וגבי היקש *דלעיל נמי (אם טו] כתוב *בתודה והוקש) בכור לתודה (ג) ללמוד לו חזה ושוק ולמדתה בהיקש אי הוי טז] הוקש בכור לתודה עלמה והיה למד ממנה תנופת חזה ושוק ואכילת יום ולילה יז] דמתוך שיכולה ללמוד עליו זמן לאכילה שהוא כתוב בה מלמדת נמי עליו תנופת חזה ושוק יח] אבל השתא לתודה עלמה לא הקישה הכתוב אלא לחזה ושוק שבתודה ובתודה עלמה לא למדתה אלא בהיקש: היינו דכתיב ממושבותיכם וגו׳ · גבי שתי הלחם דעלרת יט] כתיב והולרכנו במסכת מנחות (דף עז:) ללמוד מהם כמה עשרונות יש בלחמי תודה ובגופה נכתב י׳ חלות בכל מין אבל לא נתפרש מכמה היא החלה ומייתי לה לחלות חמץ שבתודה כ] משתי הלחם שאף הן חמץ והכתוב הקיש כל הבאות של חמץ כא] (שיהיו) שוות ומקרא יתירא דתביאו ילפי׳ לה דלא איצטריך דכתיב והקרבתם מנחה חדשה ממושבותיכם כב] (תביאו) לחם תנופה ולא איצטריך תביאו מה ת"ל תביאו? כל חמץ שאתה מביא ממקום אחר יהא כזה עשרון לחלה כדכתיב שתים שני עשרונים: אי מה כג] להלן · אלו שני *עשרונים אף אלו כל י׳ חלות שבה שני עשרונים: ת"ל תהיינה · התם מפרש מאי כד] (למודה) בפ׳ התודה: למדנו עשרה · עשרונות לחמץ דהא י׳ חלות למודות בה בג"ש מתרומת מעשר מה תרומת מעשר אחד מעשר אף תרומת תודה והקריב ממנו אחד מכל קרבן מכל מין תרומה לה׳ אחד מעשר הרי י׳ חלות ובהיקש כה] דתביאו למדנו שהחלה עשרון הרי למדנו י׳ עשרונות לחמץ בו] הימנו ודבר אחר: י׳ חלות למדנו בהן כבר, ובהיקש הן למידות עשרון לחלה: עשרה עשרון לשלשת מינין שבמלה מנין: ת"ל על חלת לחם חמץ · מנה הכתוב מינין שבמלה וכתב אחריהן על חלת לחם חמץ הרי היקש אלמא חמץ שלמדנו בו עשרה עשרונות בהימנו ודבר אחר חוזר ומלמד על המלה בהיקש עשרה עשרונות: תביאו רבויא הוא · לרבות חמץ שבתודה שכל שתים כז] שבו יהו שתים עשרונים והוי כמאן דכתיב כח] בגופיה בלחמי תודה ולאו משתי הלחם גמרי כט] והיכי דמי דליהוי הימנו ודבר אחר כגון אי איתקוש חמץ דתודה לשתי הלחם בקרא אחרינא דלא מפרש ל] בה עשרון לחלה וילפינן תודה משתי הלחם בהיקש לעשרון לחלה ובדידיה כתיבי עשר חלות: מאן תנא · דאינו נאכל אלא עד חלות: עד שעת חפזון · שהם נחפזים ללכת והיינו לאור הבוקר כדכתיב (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: יכול יהא נאכל כשאר כל הקדשים · ביום זביחתו קודם שתחשך יתחיל לאוכלו אם ירצה ת"ל כו׳: להרחיק את האדם · כדתנן בכולהו עד חצות: א"כ מאי אלא · ליתני ונאכל עד חצות כדתנא בכולהו: כי התם · דומיא דלילה ומטייו ונלי תנייה דהוו דאורייתא, איבעית אימא לא גרסינן וה"ג א"כ מאי אלא כי התם מה התם דאורייתא כו׳:

הדרן עלך איזהו מקומן

ואיבעית אימא חוץ מפנים בחדא זימנא גמיר · פירש בקונטרס דכולה מילתא דהיכל בעי למילף מפנים ואיידי דניתן היקש לדרוש בדברים המפורשים בפנים כגון למטה בפר ולמעלה בשעיר נדרוש ולמד בבת אחת אף הלמד בפנים בהיקש עמו וגבי היקש דלעיל נמי אם הייתו לריכין ללמוד לבכור תנופת חזה ושוק וזמן אכילה והוקש בכור לתודה עלמה ללמוד שתיהן ממנה מתוך שתודה מלמדת עליו זמן אכילה דכתיב בה מלמדת עליו נמי חזה ושוק שלמדתו בהיקש משלמים אבל עכשיו שלא הוקש לתודה אלא לחזה ושוק לא] וללמוד ממנו זמן אכילה לבדו אם אתה אומר לחזה ושוק של תודה הקישו הכתוב לב] בו עלמו לא למדו בתודה אלא בהיקש ע"כ לשון הקונט׳ וקשה לפירושו מהא דאמר לעיל (דף מט:) דיותרת ושתי הכליות דעבודת כוכבים הוי דבר הלמד בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש *אע"ג לג] דכתיבא ההיא היקשא לדברים דכתיבי בפר העלם גופיה כגון הזאות וכמה דברים ולא אמרי׳ בחד זימנא גמיר ועוד אמרי׳ לעיל (דף נה׳) דלא ילפינן זבחי שלמי ליבור לנפון מחטאת משום דהוי דבר הבא בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש *אף על גב דלריכא ההיא לד] וילפינן בהיקשא לה] [*דנאכל לזכרי כהונה] ותי׳ ר"י דמאחת למעלה דכתיב בשעיר יליף מבחוץ בין בפר בין בשעיר לו] דהכי משמע וכן יעשה בחוץ בין בפר בין בשעיר וכן *בשבע דלמטה דכתיבי בפר בפנים ילפינן (בין) בחוץ בין לז] בפר [בין] בשעיר כלומר בכל הבהמות ורבינו חננאל פירש בפרק הוציאו לו (יומא מ׳) בחדא זימנא גמיר דכי גמרינן שיהיו כל עשיותיו שוות בין בפנים בין בחוץ שכל הזאות שיעשו מהם בכל מקום שיהיו שוות ואית ספרים דגרסי חוץ ופנים בחד זימנא גמר*: היינו דכתיב ממושבותיכם תביאו · גבי שתי הלחם כתיב וילפינן מינה חלות חמץ לח] *לתודה דמה כאן בשתי הלחם עשרון לחלה אף כאן חמץ שבתודה עשרון לחלה ומנין חלות שבתודה ילפינן דהוו עשר בג"ש דתרומה תרומה מתרומת מעשר אלמא איכא י׳ עשרונות לי׳ חלות של חמץ והדר ילפינן לט] מיניה מחמץ דכנגד חמץ הבא מלה והוו להו י׳ עשרונות לג׳ מינים של מלה דהיינו מ] ג׳ עשרון ושליש *לכל מין חלה וחלה של מלה והע"ג דמנין של חלות לאו בגופיה דחמץ כתיב חשיב ליה מא] *בחמץ כדפירש בקונטרס °משום דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש א"נ משום דתרומת מעשר חולין הוא א"נ משום דפריך בפ׳ התודה (מנחות עז:) ואימא ב׳ עשרונותיו לא כשתי הלחם וקאמר ת"ל תהיינה וגרסי׳ התם מאי תלמודא אמר ר׳ ילחק בר אבדימי תהיינה כתיב *עשרה עשרונות דבר הכתוב ומריבוי ב׳ יודין דריש דחד יו"ד מב] יתיר משמע עשרה ומסתברא דהאי יו"ד דתהיינה אלחמי תודה קאי דאי אשתי הלחם שתים שתי עשרונים כתיב והיינו הימנו ודבר אחר די׳ עשרונות בדידיה כתיב דתהיינה מג] משמע י׳ חלות ועשרון מתביאו קא יליף ובלשון אחרון פירש בקונט׳ במנחות (נז"ש) ואית ספרים דגרסי התם אמר רב ילחק בר אבדימי תהיינה כתיב ותו לא ול"ג עשר עשרונות דבר הכתוב ודריש משום דתהיינה מיעוטא הוא דמשמע הני דוקא שני עשרונים ולא אחר שני עשרונות וכ"כ דיו"ד לא מד] *מייתינן למידרש דכמו שיאמר מתעשה לשון יחיד תעשינה לשון רבים כך יאמר מתהיה תהיינה יו"ד אחת של עיקר ויו"ד אחת של שימוש ואם תאמר ומג"ש דתרומת מעשר היכי יליף לי׳ חלות דלמא עביד חדא חלה מה] אחת גדולה ויטול הימנה פרוסה לתרומה וי"ל דהא אמרינן (פסחים דף לז:) אחד שלא יטול פרוסה ועוד דרשינן התם שיהו כל הקרבנות שוין אלמא דבעי להנך חלות דליהוו *כחלות של תרומה: להרחיק מן העבירה · נאכלין לשני ימים ולילה אחד לא עשו חכמים הרחקה עד חלות דניכר הוא מתי יהיה שקיעת החמה אבל בלילה אינו ניכר מו]: ואיבעית אימא כי התם כו׳ · בקונטרס לא גרס ואיבעית אימא ויש לפרש דדייק מדלא קתני עד חלות לבסוף ותני ליה באמלע ש"מ דהוי דאורייתא כמו לילה ומטייו ונלי ויש לדקדק דהלכה כר׳ אלעזר בן עזריה דסתם לן תנא כוותיה במתני׳ ובערבי פסחים (פסחים קכ:) ובפ"ק דברכות (דף ט׳) ולריך ליזהר אמלה משום דקאמר רבא בסוף ערבי פסחים אכל מלה אחר חלות לרבי אלעזר בן עזריה לא ילא ידי חובתו [ועיין תוספות פסחים קכ: ד"ה אמר רבא ותוספות מגילה כא׳ ד"ה לאתויי]

הדרן עלך איזהו מקומן

עה א מיי׳ פ"ח מהל׳ תמידין ומוספין הלכה ד:

[מנחות עז: סג:]

אע"ג דגמרינן בההיא היקשא לדברים כו׳ נ"ק

אע"ג דזכרי כהונה ילפינן בהיקשא ותירץ ר"י כו׳ נ"ק

משבע נ"ק

[ועי׳ תוס׳ יומא מ׳ ד"ה חוץ מפנים]

שבתודה נ"ק

לכל מין ומין של מלה כו׳ נ"ק

כחמץ כתיב בגופיה דלחמי כדפי׳ כו׳ נ"ק

ולימא עשרה קפיזי ומשני בעשרונות דיבר הכתוב נ"ק

מיותר נ"ק

דליהוו כל חד כחלות כו׳ נ"ק

כ"ה לא הוי דלעיל נמי אי הוי הוקש בכור כו׳ והשאר נמחק נ"ק *צ"ל בתודה כב"ף ועיין בחילופי גרסאות

כ"ה ל"ג

פסחים קכ: ברכות ט. [מגילה כא.]

כ"ה עשרונות ותו לא אף כאן כל כו׳ נ"ק

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ בשלמא למ"ד לא הוי היקש: (ב) שם אלא למ"ד הוי היקש: (ג) רש"י ד"ה ס"ג ואיבעית אימא וכו׳ אם כתוב בתודה והוקש בכור לתודה עלמה והיה למד ממנה ללמוד לו חזה ושוק ולמדתה בהיקש אי הוי הוקש בכור לתודה נמחק:

גליון הש"ס

תוס׳ ד"ה היינו וכו׳ משום דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש. עיין לעיל דף נ ע"א תוס׳ ד"ה אמר ונ"ב:

שיטה מקובצת

א] ואיבעית אימא חוץ מפנים כו׳. פרש"י דכיון שצריך ללמוד מבין הבדים דבר שנכתב בגופו בהיקשא ילפינן נמי דבר שלא נכתב בגופו דאתי מהיקשא דהיכל נמרינן בחדא זימנא אבל לעיל לא צריך ללמוד א)מתודה אלא ליום ולילה וזה לא נכתב בתודה אלא מהיקשא אתי ודוקא אם היינו צריכים ללמוד בבכור (דתנופת וחזה) [תנופת חזה] ושוק וזמן אכילה והוקש בכור לתודה עצמה [היינו יכולים] ללמוד שתיהן ממנה שהתודה שמלמדת עליו זמן אכילתה הכתוב בה מלמדת עליו נמי חזה ושוק שלמדתו מהיקש משלמים ולא נהירא דכיון דאפילו למ"ד הימנו ודבר אחר הוי היקש לא חשיב היקש בכה"ג כדפי׳ א"כ אמאי איצטריך לעיל לפר העלם לאנמורי ליותרת הכבד ושתי הכליות לשעירי עבודת כוכבים והא איצטריך היקשא להזאות דכתיב בגופיה דפר העלם ודברים אחרים ולא אמרינן בחדא זימנא גמר לכך נראה דה"פ חוץ מפנים כו׳ דילפינן אהל מועד מבין הבדים בין לפר [בין] לשעירים כמה שכתוב בהדיא בתרווייהו בפנים דהיינו אחת למעלה בשעיר ושבע למטה בפר ועל זה קאמר וכן יעשה לפר ושעיר הנעשים באהל מועד כמו שמצינו מפורש(בהיכל) [בפנים]בשניהם דהיינו שבע למטה ואחת למעלה ולא ילפינן פר מפר ושעיר משעיר אלא ילפינן פר חיצון משעיר ופר דפנים וכן ילפינן שעיר דהיצון מפר ושעיר דפנים מכל אחד ילפינן מה שכתוב בו בפירוש׳ תוספות מהר"פ: ב] דאמר לא הוי: ג] ממקום אחר יהא כזה ותיבות למקום הרי הוא נמחק: ד] תהיינה למדנו אות ו׳ נמחק: ה] חמץ כנגד חמץ: ו] דאמר הוי תיבת לא נמחק: ז] תביאו ריבויא תיבות יתירא היא נמחק: ח] אלעזר בן עזריה אומר כו׳ בלילה הזה: ט] בלילה הוא נאכל תיבת יהא נמחק: י] להרחיק את האדם מן: יא] על תיבות עד חצות נרשם עליו קו: יב] והיקש בהמות צורך: יג] בפנים כגון למטה תיבת כמו נמחק: יד] נדרש ונלמד בבת: טו] אם היינו צריכים ללמוד בבכור תנופת חזה ושוק וזמן אכילה מתיבת כתוב עד תיבת הוי הוקש בכור נמחק: טז] והוקש בכור: יז] ולילה מתוך שיכולים ללמוד עליו זמן אכילה שהוא: יח] ושוק שלמדתו בהיקש מלמים אבל השתא שלא הוקש לתודה אלא לחזה ושוק וללמוד הימנו זמן אכילה לבדו אם אתה אומר לחזה ושוק של תודה הקישן הכתוב הלא הן עצמן לא למדו בתודה אלא בהיקש הס"ד: יט] דעצרת דהא חמץ כתיב והוצרכנו: כ] שבתודה בהיקש משתי: כא] חמץ יחד שיהו שוות אות י׳ ל"ש: כב] ממושבותיכם לחם תיבת תביאו נמחק: כג] מה אלו על תיבת להלן נרשם עליו מלמעלה קו: כד] מאי תלמודא: כה] ובהיקש דתביאו: כו] לחמץ בהימנו ודבר אחר המנין של חלות למדין; שלא בהיקש והוי כהימנו דקי"ל דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש ומדות החלות הוי דבר אחר שלמדנום בהיקש משתי הלחם (נירסת רש"י של הר"פ ז"ל) [כך] וזה אני קורין הימנו ודבר אחר שחלות מצה למדין מחמץ שהן עשרה ודבר זה למדנו בחמץ מג"ש והוי כמאן דכתיב בגופיה דמיא וזה קרוי הימנו ודבר אחר קרוי והן עשרון דבר זה למדנו בחמץ(מסברא)[מתביאו]דכתיב גבי שתי הלחם[ע"כ]: כז] שתים שבה: כח] בגופייהו דלחמי תודה: כט] נמרי דהא בההוא קרא דכתיב עשרון לחלה כתיב ריבויא לתודה והיכי: ל] מפרש ביה תיבת בה נמחק: לא] ושוק לבדו תיבות וללמוד ממנו וזמן אכילה נמחק. לב] הכתוב הוא עצמו: לג] אע"ג דצריכא ההיא תיבת דכתיבא נמחק: לד] ההיא ילפותא למילף שהן קדשי קדשים ונאכלים לזכרי כהונה דכתיב בגופיה ור"י פי׳ דמאחת למעלה דכתיב בשעיר בפנים ילפינן: לה] בהיקשא דוכן יעשה בין בפנים בין בחוץ מתיבת דנאכל עד תיבת בין בפר נמחק: לו] בשעיר וכן משבע דלמטה ומתיבת דהכי עד תיבת (דכתיב) [וכן] נמחק (ס"א דהכי משמע ליה וכן יעשה באהל מועד בשתי בהמות כמו שעשה אחת למעלה בשעיר וכן כאשר עשה בפר בפנים למטה יעשה לשני הבהמות באהל מועד ור"ח כו׳): לז] בין בחוץ בין בפנים בין בפר: לח] חמץ שבתודה דמה: לט] ילפינן מצה מחמץ דכנגד: מ] דהיינו שליש עשר לכל חלה וחלה: מא] ליה הימנו כדפי׳ תיבת בחמץ נמחק: מב] תיבת יתיר ל"ש: מג] דתהיינה דמשמע י׳ חלות אתביאו קאי ובלשון: מד] לא מייתרא למידרש: מה] תיבת אחת נמחק: מו] עיין בהשמטות בסוף המסכת:

א) נראה דצ"ל לא צריך ללמוד מהזה ושוק של תודה אלא ליום ולילה וחזה ושוק לא נכתב וכו׳.

וליכא

נושא
איך לומדים מצה שבתודה
מי׳ עשרון

נושא
מאין תנא דפסח נאכל רק
עד חצות לילה

שמות יב:ח
ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלהו

פסח אינו נאכל אלא עד חצות
ואינו נאכל אלא צלי
ואינו נאכל אלא למנוייו
ואינו נאכל אלא [illegible]